

aankomt.
van de norm.
het bleek nu
sch" nog eens
meer stukken
in het inter-
verkrengen vrij-
ze fantasie is.
t bij de eenige
en de lampen
verstaan. De

vergeet gij nu.
i Réveil en lid
n beroep deed
den voortgang
n oordeel was,
w, hier aan de
ranten dwalin-
verklezing, in
den voorgrond
t meer tegen
het christelijk

der Schriften
Verlosser, sa-
samenkomsten
als De Presen-
en de ethi-
Beets en Gun-

e leus.
erkelijk bij de
n Heere Jezus

so — kon wor-
lijden in diepe

van het voor-
aan de orde
„Voorheen en
roen van Prin-
broevigen aard.
mmen, de wol-
kste en smar-
ar hij zelf ver-
was 1886 „het
evenstijlperk“.

g, naar aanlei-
a Saussaye te-
zeventig jaar.
polemieken tegen
in daar breekt
op p e l „de n
en b e k e r“
t aan 1855.....
lezingen in Ja-
nker aan Sept.
dler oogen uit-
overtiep in den
er ziel..... ge-
anders, ik zal
lt, maar onloo-
n een feibewo-

Groen. Het re-
ur leiding over-
men negoering
politiek en al-
llen stellen op
lat er dan nog
sens principieel
nog wordt ver-
en na een har-

Europa ook nog
als de demo-
uw toegenegen
MARNIX.

W
EXEMPLAAR

at tusschen dr
i op de hoogte
k, op prijs stel-
e zullen graag

en de aandacht
n wal.
Born het vol-

v. d. B. kent
enen, nl. zulke.
eden aanwijzen.
et een zakdoek
rdt. De v. d. B.
van een soort
het bestaan van
d daarom even-
b.v. merkteke-
tekenen wijzen

een soort predikanten aan waarvan er meerdere exem-
plaren rondlopen. Dit beeld was echter voor Ds v. d.
B.'s betoog niet bruikbaar. Maar bruikbaarheid is na-
tuurlijk nog wel iets anders dan waarheid.

Tot zoover de geachte schrijver. We zijn blij, dat
hij het met ons eens is, inzake „Schilderianen“. Schild-
der heeft altijd gezegd: laat in de kerk de vrije dis-
cussie toe, en als dus Hepp begint, Schilder aan te
vallen zodra hij in Kampen aan het werk getogen is
(artikel almanak-V.U. inzake de pluriformiteit der
kerk) word dus dan niet kwaad, want Hepp is er een,
en Schilder is er ook één. Schilderianen hebben dus
niets anders dan de kerkelijke binding aan de be-
lijdenis. Schilderianen zijn tegen bindingen, die
God niet oplegt, en vóór handhaving der bindingen die
Hij wel oplegt.

Als nu dr v. M. zou erkennen, dat Kuiperianen, of
Heppianen, óók altijd zóó zijn geweest, benevens Rid-
derbosianen en Grosheidianen, dán zouden we toe-
geven, dat zijn opmerking de tendenz van juistheid
nastreefde. Doet hij dat niet, dan moeten we de ten-
denz nog nader zien te bepalen. Wat ons dan wel
eenigen tijd zal kosten.

Overigens: zijn opmerking behaagt ons niet.
Er is een heilige algemeene christelijke kerk.
Zoo als er ook een menscheit is, en één koninkrijk
der hemelen.

Ik weiger, het koninkrijk der hemelen
een exemplaar van een soort te noemen.
Toch geloof ik ook, dat het zijn kenmerken heeft.

Ik weiger, de menscheit exemplaar van een
soort te noemen. Toch geloof ik dat ze kenmerken
heeft.

En daarom lijkt me de polemiek van dr v. M. be-
neden zijn maat te liggen. Ds v. d. B. had het, inzake
dien zakdoek, over het werkelijk helpen van
een kenmerk, en over het bruikbaar zijn van
een gesteld, e.g. afgesproken kenmerk.

Niets geeft dr v. M. het recht, daarvan te maken,
dat ds v. d. B. overgesprongen is naar de kwestie van
„de soort“. Het ging bij dien zakdoek niet over
het kenmerk van een soort (b.v. een pandjesjas, een
hoogen hoed, en een zwart pak) maar over het kun-
nen kennen van een instantie, die had aangekon-
digd: ik, afgezien van de vraag of ik een soort ver-
tegenwoordig, dan wel een éénsmalig fenomeen ben,
ik zal er zoo en zoo uitzien. Ik geloof, dat ds v. d. B.
juist door geen zwart domineespakje plus hoogen
zijen maar een zakdoek in de hand aan te geven, heeft
gelet op het individuele van den dominee, niet
qua dominee, maar qua mensch, die op zekeren tijd
iemand wil leeren aangaande zijn identiteit.

Eigenlijk valt me dit geargumenteer van dr v.
M. een beetje van hem tegen. K. S.

KERK ALS SOORT?

Dr v. M. vervolgt:

Verder zegt Ds v. d. B., dat art. 29 niet spreekt over
„de ware kerk“ als norm van het institutioneel kerkelijk
leven, maar over de merktekenen van de ware kerk.
Dat het over de merktekenen van de ware kerk gaat
weet ik. Het zal nu echter wel duidelijk zijn, dat het
noemen van merktekenen op zichzelf nog niet beweert,
dat hier slechts één bepaald instituut wordt bedoeld.

Dr v. M. verklaart, te weten, dat het gaat over de
merktekenen van „de“ ware kerk. In den volgenden
zin verklaart hij echter, dit niet te willen weten. Want
hij verandert „de“ in „een“. Komende dus tot de kerk
als soort; een soort met aparte individuele exempla-
ren. De eene katholieke kerk is daarmee om zeep ge-
holpen; de belijdenis losgelaten. K. S.

EEN BROK „HEID“.

Dr v. M. vervolgt:

Nu zegt Ds v. d. B.: ja, maar de Kerk is een instel-
ling Gods en van die instelling wordt in de artikelen
27—29 telkens iets uitgesproken.

Deze opmerking aanvaard ik van ganser harte. Ze is
echter tegen mij gericht. Ik moet haar dus als tegen-
argument opvatten. De enige zin die ik er dan in kan
ontdekken is deze: God heeft de ware kerk als een brok
feitelijkheid midden in dit ondermaanse leven geplaatst,
en de artikelen 27—29 doen niet anders dan een ver-
slag geven van deze feitelijkheid; art. 29 met name
wijst één bepaald instituut hier beneden met de vinger
aan als zodanig. Om het nu maar heel concreet te
zeggen: de Gereformeerde kerken (onderh. art. 31
D.K.O.) zijn een instelling, ja een schepping (woord van
Ds v. d. B.) Gods. Wij hebben dus in de jaren 1944—
1946 weer een van Gods scheppingsdagen beleefd. En
de HEERE God heeft over Zijn jongste werksstuk (de
vrijgemaakte kerken) het woord van Zijn soeverein wel-
behagen doen gaan: en zie het is zeer goed.

Een brok feitelijkheid. Kijk, als we gemoedelijk praten,
kan er van alles en nog wat op door, en leggen
we elkaars woorden niet op een goudschaaltje. Maar
als we elkaar willen overtuigen van de waarheid onzer
elkaar vierkant weersprekende eeden, dan komt het
goudschaaltje niet te onpas, en verliest het ook zijn
hateelheid. Welnu, een „brok“ is altijd een gedeelte
van een „massief“, maar alle „heid“ is het tegendeel
van een „massief“. Als nu ds v. d. B. met de beeld-
spraak van dr v. M. zou omspringen zooals dr v. M.
het doet met die van ds v. d. B., dan kunnen ze samen
drie kerkbodejaargangen vullen, zoodat geen één het
meer leest.

Ds v. d. B. leert dat „brok“ feitelijkheid niet. Hij
leert wel het feit, dat God zijn vergadering heeft ge-
maakt tot nu toe, en nog druk ermee aan den gang

is. De kerk „in fieri“ en „in facto“. En dat ééne feit
heeft de belijdenis beleiden. Met de uitspraak, die een
feitelijke is, ook voor dr v. M.: dat geloof en dat belijd
ik. En nu wou ik wel zien, dat dat zoo is bij dr v. M.
Of dat dan zoo niet is?

Oordeel zelf.

De belijdenis zegt: er zijn veel groepen, secten, ver-
gaderingen, die den kerknaam usurpeeren, maar om
u uit den droom te helpen, geven we de kenmerken
aan, waar ge wezen moet. Ieder kan dus weten waar
hij moet zijn of komen. De artikelen der Belijdenis doen
dus meer dan „verslag geven“. Ze geven ook de
reactie aan, die op Gods kerkvergaderingsfeit aan
dr v. M. en aan ds v. d. B. en aan elken amersfoort-
enaar en kampenaar voegt. Dat met den vinger
aanwijzen is dus maar nonsens. Maar wat geen non-
sens is, dat is dit: de belijdenis zegt: uw éigen
vinger moet en kan nu maar aanwijzen. Ook die
van dr v. M. Die moet aan alle amersfoortenaars
zeggen: hier moet ge wezen, en niet bij v. d. Born en
Vink en Holwerda destijds, want die hebben we in
Gods Naam scheurmaken en ketters verklaard; die
vergaderen niet, maar die verstrooien. Die werken
tegen God in.

Om het nu maar heel concreet te zeggen: ds v. d.
B. beweert: hier is de reformatie geschied, maar dat
beweert dr v. M., althans op Zondag, van zijn
gezelschap ook. En nu wil v. d. B. dit weten, in en
buiten den Zondag, en dr v. M. doet van Maandag tot
Zaterdag (afgezien van huisbezoek en kerkeraads-
praesidium) net, of hij het in Keulen hoort don-
deren; want dat het in Utrecht gedonderd heeft, daar
wil hij (de Zondag daargelaten) niet aan. Maar toch
is het zoo. Hij zegt des Zondags: bij ons WERD het
weer zeer goed, toen wij door God verlost waren van
die scheurmaken en ketters v. d. Born en Holwerda.

Kom, dr v. M., als niet langer uw verzenen tegen de
prikkels van de ploeg, die ge toch niet wilt laten
staan. Of anders: ruk die touwen af. K. S.

FEIT EN NORM.

We wilden het artikel van dr v. M. vervolgen, maar
gelooven dat het wenschelijk is, ook anderen aan het
woord te laten. Daarom geven we hier door wat ds B.
Jongeling in Ger. Kbl. Ov. en Gld. opmerkt aan diens
adres:

Onder deze titel („De ware kerk“) bevat „Waarheid
en Eenheid“ van 5 Januari j.l. een artikel van de hand
van Dr F. H. van Meyenfeldt, syn. predikant te Amers-
foort. In dit artikel wordt door de schrijver toegelicht
een stelling, door hem toegevoegd aan zijn proefschrift.
Deze stelling luidt als volgt: In art. 29 van de N.G.B.
duidt „de ware kerk“ de norm aan voor het institutioneel
kerkelijk leven. Benoeming van een bestaand kerkelijk
instituut met die titel verheft een feit tot norm.

In de toelichting merkt de schrijver op dat hij in zijn
stelling bedoelde positie te nemen tegen „de opvatting
van Prof. Schilder“, die heel duidelijk en concreet een
bepaalde samenkomst van gelovigen op een bepaalde
plaats benoemt met de naam „ware kerk“.

Voorts zegt de schrijver dat hij het kan pomen van
zijn stelling uitgegaan is van de Wijsbegeerte der Wets-
idee, die onderscheidt tussen de wet en het aan de wet
onderworpen (subjeet = onderworpen), die vervolgens
soorten van wetten onderscheidt, nl. wetten die zonder
meer gelden, die doorgaan vinden zonder menselijke
tusschenkomst, als b.v. de wet der zwaartekracht, en nor-
men in welke toepassing de menselijke „positivering“
vereist is. De mens, die aan de norm onderworpen is,
subjeet is, moet de norm positiveren, tot praktische uit-
werking brengen. En die positivering behoort dan na-
tuurlijk bij het subjeet, bij het aan de norm onder-
worpen.

Zo geeft Gods Woord de norm voor de vergadering
der kerk. Maar de mens heeft daarin een roeping. De
kerk komt er niet „vanzelf“, zoals een steen „vanzelf“
op de grond valt wanneer ik hem in de lucht gooi. In
de vergadering der kerk is de menselijke activiteit be-
trokken. En nu zegt Schilder heel concreet: daar, op
dat adres, waar door menselijke activiteit de kerk, die
door Christus vergaderd wordt, is geïnstitueerd, is de
ware kerk.

En hiervan zegt nu Dr von Meyenfeldt: Zo wordt
een feit tot norm verheven. Want, aldus de jonge doc-
tor, we kunnen immers denken aan meervoudige sub-
jectieve positivering van de norm.

Dat klinkt nu allemaal wel erg geleerd, maar het is
toch eigenlijk erg eenvoudig. Dit is, in prachtige, aan
de Wijsbegeerte der Wetsidee ontleende termen, de leer
der pluriformiteit: er is te denken aan meervoudige,
pluriforme positivering van de norm. Er is slechts één
norm, maar die ene norm kan op verschillende manie-
ren toegepast worden, ook op eenzelfde plaats.

Ik geloof, dat de jonge doctor beter had gedaan met
in dit verband een andere onderscheiding van de Wijs-
begeerte der Wetsidee te hanteren, nl. die van „rechts
en links“, gehoorzaam en ongehoorzaam. De menselijke
verantwoordelijkheid ten opzichte van de norm kan
leiden tot tweërlei kerkinstitutionering, gehoorzame en
ongehoorzame institutionering. Institutionering die beantwoordt
aan de norm — zij het dat ook dit met zonden bevuelt
blijft — en institutionering die niet beantwoordt aan de
norm. En dan hebben we op één plaats niet te doen
met tweërlei gehoorzame institutionering, want één van
de door Gods Woord geopenbaarde en door ons beleiden
eigenschappen der kerk is de eenheid der kerk. En wie
nu bij het instituëren der kerk niet de eenheid betracht,
die instituëert niet gehoorzaam. Dat instituut beant-
woordt niet aan de norm. Staan er dus twee instituten
naast elkaar, dan zijn beide in strijd met de norm, of is
in elk geval één van beide in strijd met de norm.

Waar geweigerd wordt de enigheid des waren geloofs
te betrachten daar is overtreding van de norm. Ook
waar de enigheid des waren geloofs — dat is de een-
heid van belijden en belijdenis — gebroken wordt, door

b.v. als bindende leer op te leggen wat niet in Gods
Woord geleerd wordt, gelijk we dat beleefd hebben in
de achter ons liggende jaren, is er overtreding van de
norm. De lijn der kerk loopt dan door daar waar de
enigheid des geloofs bewaard wordt. Welnu, waar ge-
hoorzame institutionering is, daar is de ware kerk. Schild-
der verheft een feit niet tot norm, wanneer hij zegt:
daar, op dat adres, is de ware kerk van Kampen. Hij
zegt dan alleen maar — en ik gebruik nu de termino-
logie van de Wijsbegeerte der Wetsidee: — dat con-
crete subjeet, aanwezig op dat adres, beantwoordt aan
de norm, daar, op dat adres, hebben we te doen met
gehoorzame positivering van de norm. En hij vergeet
daarbij geenszins de oude onderscheiding van de delen
en de trappen. Schilder zegt niet: daar is het nu vol-
maakt, en nu moet voorts ieder ons handelen in het
instituëren der kerk als norm nemen voor zijn han-
delen.

En dit is in overeenstemming met de belijdenis. Want
art. 29 handelt over de kenmerken van de ware kerk,
dus over datgene, waaraan de ware kerk te herkennen
is. Dr von Meyenfeldt citeert in zijn artikel uit art. 29:
Wij geloven, dat men wel naarstiglijk en niet goede
voorzichtigheid, uit den Woorden Gods, behoort te on-
derscheiden, welke de ware kerk zij. En de schrijver
voegt daaraan dan toe: Hieruit volgt, dat men de ware
kerk niet uit de ervaringswerkelijkheid leert kennen,
maar uit den Woorden Gods.

Ja, datzelfde heeft Schilder nu altijd uit de treure
betoogd: de kerk is een geloofsstuk, een stuk van ons
geloof in de Heere en Zijn Woord.

Door het geloof in Gods Woord, zo zegt de belijdenis,
kan ik onderscheiden wat de ware kerk is. En zo zegt
Schilder nu ook: Door het geloof in Gods Woord, dat
mij de ware kerk voortkent, en aan dat Woord de si-
tuatie in Kampen toetsend, zeg ik: daar, op dat adres,
is de ware kerk.

Dr von M. zegt, dat hij nu ook begrijpt de laatste zin
van art. 29: Deze twee kerken (ware en valse kerk,
B. J.) zijn lichtelijk te kennen en van elkander te on-
derscheiden. Hij zegt: Hier wordt geen uitspraak ge-
daan over de gecompliceerde tijdelijke werkelijkheid van
de kerk, maar over de klaarlijkheid van Gods
Woord over de kerk.

Het klinkt zeer indrukwekkend, maar het is een-
voudig gezegd, onzin. De belijdenis belijdt naar het
Woord Gods, dat de ware en de valse kerk gemakkelijk
zijn te kennen en van elkander te onderscheiden. Daar-
in zegt de belijdenis dus wel iets over „de gecomplice-
de tijdelijke werkelijkheid van de kerk“. Wanneer ik op
een andere plaats ga wonen en ik moet me naar de
ordinantie Gods voegen bij de ware kerk, dan moet ik
uitzoeken waar in de gecompliceerde kerkelijke werke-
lijkheid van die plaats de ware kerk is. Ik lees in de
plaatselijke gids, die ik koop, teneinde in mijn nieuwe
woonplaats enigszins wegwijs te worden, een hele lijst
van „kerkenootschappen“, met de namen en adressen
der verschillende predikanten, scriba's, plaatsen van
samenkomst enz. Uit die ervaringswerkelijkheid kan
ik niet opmaken welke de ware kerk is waarbij ik me
moet voegen. Maar in die gecompliceerde werkelijkheid
heb ik een draad in handen, die mij de weg wijst; de
merktekenen der ware en der valse kerk, door de be-
lijdenis genoemd, uit Gods Woord gewonnen. Zo kan ik
in mijn nieuwe woonplaats onderscheiden welke de ware
kerk is, en de belijdenis zegt erbij: dit onderscheiden
is licht, het is niet moeilijk.

In de gedachtengang van Dr von M. blijft er geen
ware kerk over. Wanneer — zoals hij zegt — „ware
kerk“ een norm is, geen feit, dan is er geen ware kerk,
dan zijn er ook geen twee ware kerken en ook geen
drie of nog meer. Als Schilder — des neen — door te
zeggen: daar, op dat adres, is de ware kerk van Kam-
pen, een feit verheft tot norm, dan doet Dr von M.
precies hetzelfde wanneer hij van meer dan één positi-
vering zegt: daar is de ware kerk. De Wijsbegeerte
der Wetsidee is sterk in immanente critiek, dat is criti-
ek, die, vanuit een bepaald standpunt verder rede-
nerend, de onhoudbaarheid van dat standpunt aantoon-
t. Nu, ook de stelling van Dr von M. moet vallen voor
deze immanente critiek.

Aan de Wijsbegeerte der Wetsidee is met deze stel-
ling m.i. geen dienst bewezen.

Voor deze week genoeg. Misschien komen we nog
op de zaak terug. We zijn blij, dat ds Jongeling de
gevaaren last zien, van de manipulatie met bepaalde
wijsgeerige meeningen, die den indruk wekken, alsof
men wijsgeerig bezig wezen kon met behulp van
één paragraafje uit een wijsgeerige isagoge. K. S.

Wijzigingen Handboek 1950

(Om tijd en onnodige moeite te besparen, verzoekt
de Redactie berichtjes voor deze rubriek rechtstreeks
naar de administratie in Goes te zenden.)

- Blz. 17 WARFUM. Adres kerkeraad: J. Boersma,
Hoofdstraat 7.
Blz. 33 STADSKANAAL. Adres kerkeraad: E. Stam-
huis, Kastanjelaan 6, Diaconie: J. Noorlag, Ce-
resstraat 31. Correspondent Theol. Hoogeschool:
J. K. Brinkman, Barkelastraat.
Blz. 41 BERKUM. Adres kerkeraad: A. Endeman, Kra-
nenburgerweg 16, Zwollerkerkspol.
Blz. 45 ZWOLLE. Adres kerkeraad: Kl. Nollies, Hee-
renweg 128. Tel. 7726. Adres voor de Zending:
G. J. te Winkel, Heerenweg 33.
Blz. 60 ZEIST. Adres kerkeraad: Ald. Pet. Dalweg 13,
Zeist, Diaconie: C. Verburg, Laan van Catten-
broek 42, Zeist, Tel. 3279.
Blz. 77 SCHEVENINGEN. Adres kerkeraad: J. G.
Steers, Havenkade 12, Tel. 552669.
Blz. 87 KAS DEPP. ART. 11 K.O. ZUID-HOLLAND.
Gelden voor deze kas bestemd, kunnen nu over-
geschreven worden op postrekening 434377 t.n.v.
Deputaat art. 11 van de Part. Synode Zuid-Hol-
land der Geref. Kerken (art. 31 K.O.), Jan van
Henegouwenstraat 4 te Gouda.